

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 24.

Šibenik, 31. prosinca 1921.

God. I.

VJEČNI NEPRIJATELJ

Kao da nijesu bila dostatna sva teška iskušenja, patnje, muke i poniženja, što je izdržao Šibenik za vrijeme tuđinske okupacije, trebalo je da ovaj narodni, rodoljubni grad iskusi još gorkosti, straha, boli, okrutnosti u danu, kad je veseo, vedar, oduševljen slavio svoj prvi Božić u slobodnoj državi.

Božićni događaj u Šibeniku odjeknuo je širom naše domovine te je napunio ogorčenjem i opravdanim gnjevom svačiju dušu, svakog svjesnog državljanina, jer nezakonito ponašanje tuđinca, koji se u našim lukama obožavao ugnjetiti, puca na mirno građanstvo, ponizuje ovu državu, oskrvrnjuje njezinu slobodu i gazi na najgori način njezinu suverenost.

Kakvo je ogorčenje obuzelo dušu svakoga šibenčanina, kad je čuo uvečer velikog dana mira, gdje mu tuđinac bombardira kuće i bez obzira nišani svojim vatrom na svakoga, koji se samo iz daleka pojavi? To nije kadar da shvati, već samo onaj, koji je prošao sve muke okupacije, koji je upoznao sav cinizam, prefriganost, nepravednost, opakost prekomorskog šusjeda. Bio je čas, kad je narod, ponižen, uvrijeđen u svom najsvetijem pravu, čutio neodoljivu nuždu, da daje oduška, učini sve, što mu je srce govorilo, te kroji sam sebi pravdu i daje svijetu, kulturnoj Evropi, toj tobožnjog zaštitnici slobode i prava naroda, primjer, kako jedan grad zna sam braniti svoj ponos, prestiž, najprimitivnija prava, kad mu ih tuđinac bezobzirno gazi. Da je došlo onda do skrajnosti, do nedoglednih posljedica, krivnja ne bi bila pala na ovo građanstvo. Njegov bi shvatljiva reakcija značila, da je već prekipjelo, da se čaša gorkosti prelila.

Patriotski samoprijegor ipak je prevladao te udušio, suzbio sva ona jaka čuvstva, koja su htjela da provale iz uzrujanog srca građana. Uz svu uzbuđenost ipak je prisiljena i razborita hladnokrvnost dala prozrijeti opake namjere, zamišljene osnove neprijatelja, koji je htio božićnim incidentom izazvati ono, što bi došlo u njegov račun.

Prozirno je, da je božićni sukob sa talijanskim mornarima bio namješten. Već natrag dana u Italiji nacionaliste vijećaju uz prisutnost D'Annunzija, te pletu razne osnove. Njihova propaganda „Pro Dalmatia“ počela je da intenzivnije radi. I u rimskom parlamentu čula se topla riječ o „nespašenoj braći“. A i ovdje u Šibeniku šaputalo se, da ne će proći mnogo vremena, te će Italija opet zauzeti ove krajeve. Počele su se ponovno buditi nade kod naših „nespašenih“ Talijana za „velikom majkom“. Mi, koji već imademo iskustva u ovome,

možemo, a da ne pogriješimo, tvrditi, da kadgod se nešto među Talijanima kod nas šaputa, to dolazi s one strane Jadrana.

Upotrebio se za ovu nečasnu rabotu najpodesniji dan, kad je narod razdragan i veseo. Ali ipak Šibenik uočio je odmah, o čemu se radi, pa zato nije nasjeo ovoj opakoj osnovi. A sada?

Kad našem susjedu nije uspjelo da izazove i učini, što je mislio, sad se utiče pomorskoj demonstraciji sa ratnim ladama u našoj luci. Traži zadovoljštine od naše vlasti. Htio bi gotovo, da cio Šibenik u kostretu i lugu čini pokoru i pita oprostjenje.

Nego mi pitamo: kad će ova komedija već jednom svršiti? Kad će se poštivati naša državna sloboda? Zar je nekomu dopušteno sve samo zato, jer je jači? Ima li u Evropi kakvi forum, koji će i našem narodu suditi pravedno te mu štiti slobodu i nedozvoljavati, da mu tuđinac gospodari u kući?

Veseli nas stav naše Vlade, koja je protestirala u Rimu zbog događaja u Šibeniku, i zahtijeva, da se talijanske ratne lađe ne zadržavaju još dugo u našim lukama. To je i naš „ceterum censeo“. Neka idu daleko od naše obale, neka nas puste već jednom u mirul Mi ovo energično tražimo, a ovo mora da bude jednodušni zahtjev cijeloga našeg naroda!

Kad su pak došli na pretres pojedini članovi zakona, onda su zastupnici opozicije, po svojoj dužnosti, nastojali, da ublaže pojedine odredbe u korist naroda. Tako, da nije dr. Dulibić iznio svoj prijedlog, stav 6. člana VI. bio bi ostao nepromijenjen. Je li tako ili nije. gosp. Vrsalović? Gledajući ovaj pitanje nitko nije stavio koji drugi prijedlog. Samo glasovanje protiv zakona ne znači ništa, kad se zna, da je velika većina za taj zakon.

Kao sa trošarinom na vino, tako je bilo i sa trošarinom na karbur. Naši su zastupnici bili protiv tog trošarina. Ali kad je većina bila za to, da se ova trošarina uzdrži, zastupnik dr. Dulibić predložio je, da se od te trošarine oproste ribari, u koliko im karbur služi za ribolov. Da nije bilo toga njegovog prijedloga i da nije bio prihvaćen, ostala bi bila u cjelosti ova trošarina, koju bi i ribari morali plaćati.

Samo budala može da misli, da je danas moguće ukinuti porez, koji postoji od 100 godina. Razboritu je čovjeku dosta, da se ne donesu novi nameti, a ako su doneseni, da se uklone.

Naš je težak imao zbilja sreću prigodom glasanja o prijedlogu dra Dulibića glede ukinuća nove trošarine. Da su naime za nesreću glasovi u Zakonodavnom Odboru bili raspršeni i razdijeljeni, prijedlog dra Dulibića mogao je da bude odbijen upravo sa glasovima zemljoradničkih zastupnika! To se nije dogodilo, jer je za prijedlog glasovala znatna većina drugih zastupnika.

Mjesto da gospoda priznaju počinjenu glupost ili da šute, imaju još smionosti, da u svojoj „Težakoj Slozi“ izvrše i nižeju poštenom javnom radniku faktični uspjeh za čitavi težački stalež. Nije li gospoda zemljoradnički zastupnici, da je bilo lako dru Dulibiću doći do onog rezultata? On je jedini radio i daleko prije te sjednice Zak. Odbora nastojao, da predobije zastupnike za pravednu stvar. Zemljoradnički zastupnici znadu vikati i larmati, ali je činjenica, da se nitko od njih nije digao protiv trošarina na vino niti što navrijeme poduzeo. Samo su znali glasovati protiv prijedloga, kojim se Dalmacija osloboda nove trošarine na vino.

Dobro! Neka težaci pitaju g. Vrsalovića, što bi sad bilo, da je za nesreću većina glasovala s njim protiv prijedloga dra Dulibića!

Željezničarski štrajk u Njemačkoj.

BERLIN, 30. prosinca. U Njemačkoj je buknuo opći željezničarski štrajk. Sve su željeznice zaustavljene osim međunarodnih.

Širite dobru štampal

Skora evakuacija treće zone.

BEOGRAD, 31. prosinca. Ministar predsjednik Pašić je na jučerašnjoj sjednici Narodne Skupštine dao neke podatke o ispražnjenju treće zone u Dalmaciji. Ispražnjenje je vrlo blizu, jer će je Talijani napustiti skorih dana.

Odlučni koraci naše vlade. - Od talijanske vlade traži, da se iz svih dalmatinskih pristaništa maknu sve talijanske ratne lađe.

TRST, 30. prosinca. Iz Rima javljaju, da je naš poslanik Antonijević poduzeo sve korake kod talijanske vlade povodom božićnih događaja u Šibeniku. Poslanik je izjavio, da je naša vlada u Beogradu naredila, da se ispituju događaji u Šibeniku, ali u isti mah da traži, da se maknu sve talijanske ratne lađe iz svih dalmatinskih pristaništa, kako se ne bi više ponovili slični događaji.

Nema nikakvih pregovaranja između nas i Italije, dok Italija ne izvrši sve svoje obveze. - Naša Vlada ne misli ovaj put popuštati.

BEOGRAD, 30. prosinca. Ministar predsjednik Pašić u Narodnoj Skupštini izjavio je, da je naša Vlada mnogo puta protestirala kod talijanske vlade glede nevršenja rapuskoga ugovora. Italija je obećavala i odgovarala povoljno. Pašić energično ustaje na obranu naših interesa. Kaže, da dokle god Rijeka ne dobije svoje granice i priznanje, da mi ne možemo ugovarati ni sa Rijekom ni sa Italijom. Na koncu je rekao, ako naši koraci, koje smo poduzeli, ne uspiju, poduzet ćemo druge, a što će poslije biti, sada ne znamo reći.

Zemljoradnički zastupnici i trošarina na vino.

Da nekako zabašure žalosni dojam, što su ga učinili zastupnik Vrsalović i njegovi drugovi, kad su na sjednici Zakonodavnog Odbora glasovali protiv prijedloga dra Dulibića, da se ukine nova trošarina na vino u Dalmaciji, „Težačka Sloga“ u broju 23. ov. g. donosi izvještaj iz Beograda, po komu nije Dalmacija na prijedlog dra Dulibića oslobođena od trošarine, nego joj je obratno dr. Dulibić svojim prijedlogom nametnuo trošarinu! Nema tu dr. Dulibić „uspjeha“ ni zasluge, niti ima Dalmacija koristi od oslobođenja od nove trošarine.

Da je išlo onako, kako su htjeli i glasovali zemljoradnički poslanici, sva-

kome je jasno, što bi se bilo dogodilo. Prijedlog dra Dulibića bio bi propao, a Dalmacija bi i dalje plaćala onu tešku trošarinu, protiv koje se digao sav naš narod. To bi bio uspjeh nesmotrenog glasanja zemljoradničkih poslanika.

Za zakon o državnoj trošarini glasovala je vladina većina: demokrati, radikali, muslimani i slovenski samostalni težaci. Opozicija nije tu mogla da pomogne i da postigne ukinuć trošarine, jer je vladina većina odlučila, da glasuje za zakon. Opoziciju sačinjavaju: zastupnici Pučke Stranke, zemljoradnički i socijalisti. Svi su ovi glasovali protiv zakonu o državnoj trošarini, a s njima dakako i dr. Dulibić.

Odjek naših božićnih događaja širom domovine.

Nemili božićni događaji u našem gradu i drske provokacije Talijana burno su odjeknule diljem našem prostoru domovine, osobito u Zagrebu i Splitu.

Sve naše novinstvo bez razlike stranaka opširno o tome piše, posvećuje tome cijele uvodnike, najoštrije osuđuje provokacije Talijana i tako grubu povredu naše suverenosti i najprimitivnijih prava. Jednodušno traži odlučni istup naše vlade, da učini već jednom kraj ovim vječnim intrigama i izazivanjima sa strane Talijana, da isposluje, da se isprazni treća zona i maknu tal. lađe iz naših voda. Dobro je i utješno, što novinstvo, pa i ono najopozicijskije poručuje Talijanima, da dobro upamte, da i pored nezadovoljstva u narodu sa sadašnjim režimom i našim nesređenim nutarnjim stanjem cio narod ove države složan je prema vanjskom neprijatelju.

U Splitu, netom su stigle točnije vijesti, već u utorku skupilo se ogromno mnoštvo građanstva, njih par hiljada, te održalo veličanstveni protestni zbor u dvorani Jugoslavenskog Doma. Na njemu su dali oduška svome gnjevu zbog ovih nasilja na nas, svoju braću, sa strane drzovitih Talijana. Na skupštini se izredalo više govornika. Govorili dr. I. Majstrovich, don I. Delalle, dr. Grgo Andelinovich. Svi su izrazili naše najveće narodno ogorčenje zbog drzovitosti Talijana. Na koncu je prihvaćena rezolucija, kojom se traži, da se iz naših voda uklone sve tuđinske lađe, kojih prisutnost je kriva svim neredima i incidentima u našem primorju i koje su vječna opasnost neželjenih incidenata nedoglednih posljedica; ističe, kako je život i slobodno djelovanje naših sugrađana talijanskog osjećaja u ovaj pokrajini sigurno i nesmetano; ustaje napokon proti ovom našem ponižavajućem, nepravdom i izvanredno opasnom stanju. Iza kako je s velikim oduševljenjem bila odglasana ova rezolucija, bio je poslan našem gradu brzoglasni pozdrav s ovog njihovog zbora, u kojem građanstvo Splita izjavljuje, da dijeli sa Šibenikom sva iskušenja, te da će u svakoj prigodi stati s njime rame o rame.

I u Zagrebu je bilo burnih i velikih manifestacija protiv talijanskih izazivanja u našem gradu. Već 27. ov. mj. uvečer omladina zajedno s mnogobrojnim građanstvom obilazila je

gradom manifestirajući i vičući protiv Italije i Talijana. 28. posl. podne održalo je društvo na sveučilištu veliki protestni zbor. Bilo je više govornika, koji su svi dali izražaja svom ogorčenju protiv drskog napadača, tražili zadovoljštinu i jamstva za budućnost, a od naše Vlade najenergičnije mjere, da se zauvijek onemoguće ovakvi izazovi. Na koncu je bila jednodušno prihvaćena rezolucija, kojom se najodlučnije prosvjeduje protiv ovakvog krnjenja drž. suvereniteta sa strane Italije; traži, da naša Vlada stane jednom na kraj izazivanju Italije i tolikim njezinim nasiljima nad našom zarobljenom braćom; osuđuje današnja naša besplodna i neodlučna vanjska politika; ističe napokon, kako će Vlada u tome naći jedinstven čitav narod, koji će je u najosudnijim momentima kompaktno poduprijeti zaboravivši sve unutrašnje svade i razmirice. Zatim je krenula omladina gradom demonstrirajući i kličući, osobito pred talijanskim konzulatom, protiv talijanskog imperijalizma.

I po drngim gradovima naše domovine jako i bolno odjeknuo je naš božićni događaj i sve napunio ogorčenjem i opravdanim gnjevom, kako se može zaključiti iz pisanja lokalnog novinstva i održanih brojnih protestnih zborova. Vidi se, da su svi dobro shvatili, da su ovi događaji sa strane morskog tuđina ozbiljni memento cijelom našem narodu, da jedamput odlučno i neustrašivo istupi proti ovom izazovnom i ponižavajućem nametanju u našoj kući.

I naša Vlada odmah na prvoj sjednici uzela je ove događaje u pretres te zaključila, da se odmah provede istraga i nađe način, da se jednom zauvijek spriječe ubuduće slični incidenti. Osim toga će učiniti potrebite korake, da se tal. ratne lađe još dugo ne zadržavaju u našim lukama. Talij. poslanik u Beogradu požurio se, da protestira radi ovih događaja kod ministra predsjednika Pašića. Poslije kratke rasprave o tome riječeno je još, da jedan viši činovnik ministarstva unutrašnjih djela pode na lice mjesta i ispita cijelu stvar, te će vada tek poslije njegova povratka donijeti daljnje odluke. U tu svrhu već je otpustovao iz Beograda za naš Šibenik inspektor ministarstva unutrašnjih djela Kosta Kostik. Sa iste vladine sjednice

šan. Po zidovima klijeti visi nekoliko zamrlianih slika u stoljetnoj prašini, bez okvira. U kutu stoji sanduk, u kojem je sahranjen sav miraz ženidbenih drugova i njihove djece. Ležaj sačinjavaju dvije daske pokrivene otrim sukancem. Još je vidjeti oduži omrliani stol i dva do tri stočića, a u kutu izbiće stoji zipka za nekoj dojenče. To je cijelo pokućstvo našega težaka. U kući vlada silni nemar i nečistoća. U istoj izbici, gdje spava težak i njegova družina, stoji ognjište, a do njega leži i prežvače blago. Oko kuće nema zagrađenog prostora za dvorište. Nema ni buništa, gdje bi bacao đubar i ostalu nečist, već sve to baca pred kuću, gdje se osobito ljeti razvijaju razni bakterii, koji prouzrokuju razne bolesti. Takvi su stanovi našega Kotarca.

Kako se pak pomaže naš težak u bolesti? Sigurno najmanje brige i mara ulaže za vrijeme bolesti. Težak obično oboli od upale pluća, od uje-da zmije ili psa, a najvećma od groznice, malarije, koja osobito ljeti zbog nereguliranih jaruga i močvara nemilo

upućena je prosvjedna nota talijanskoj vladi u Rim zbog ovih događaja, u kojoj se energično zahtijeva, da se talijanske ratne lađe uklone iz naših luka na Jadranu. Za njom je poslana i druga, kojom se ponovno zahtijeva, da se tal. bojne lađe maknu iz naših voda.

Mi se pouzdano nadamo, da će naša Vlada znati i htjeti obraniti našu narodnu čast i ponos te povrijeđenu slobodu i suverenost naše države, kao i učiniti jednom kraj ovom neprestanom izazivanju sa strane Talijana. Baš zato preporučamo najtoplije svemu našem rodoljubnom građanstvu, da uzdrži do zadnjeg časa potpunu hladnokrvnost i nepomućeni mir i red te ne nasljedne nikakvim provokaterima, kao što je to pohvalno znao činiti i dosada za najtežih iskušenja.

Za prehranu Dalmacije.

Pošto nam sa mnogo strana stižu pisma, u kojima se ljudi tuže na veliku oskudicu hrane i pitaju, hoće li doći kakva vladina pomoć, upitali smo o stvari našega zastupnika dra Dulibića, koji nam je prikazao sve, što je on osobno kao i naš Jugoslavenski klub poduzeo kod raznih ministara, da bi se izdašno došlo u pomoć narodu, koji u mnogim krajevima strada od gladi i potrebe. Kod pojedinih ministarstva: Unutrašnjih djela, Poljoprivrede, Socijalne politike, veli dr. Dulibić, priznali su, da su naše prehranbene prilike nevoljne i da treba pomoći, ali su istodobno isticali poteškoće u nestašici dovoljnih novčanih sredstava.

Napokon, nakon raznih intervencija, g. Ministar socijalne politike dr. Kuvkovec saopćio je 20. ov. mj. dru Dulibiću, da je on opredijelio izvanredan kredit od 5 milijuna K. za prehranu Dalmacije. Zastupnik dr. Dulibić izrazio nam je nadu, da će novi Ministar socijalne politike g. dr. Žerjav iskupiti riječ svoga predšasnika, i da će Dalmacija dobiti toliko potrebitu pomoć.

Prosvjedi Šibenika proti talijanskom nasilju.

Naš zastupnik dr. Ante Dulibić je odmah iza teških događaja na dan Božića uputio brzoglasni prosvjed Ministru Predsjedniku Pašiću radi nečuvnog atentata, počinjena sa strane talijanske mornarice proti našem mirnom gradu i proti suverenitetu naše države. Ističe, kako narod nije dao povoda talijanskom nasilju, već je na-

hara za puna tri mjeseca. Težak ne zna za liječnike, već samo onda, kad polupuno oboli na smrt. Ali onda je već kasno i nema više pomoći.

U nečistu ležaju on leži satrven od nemile ognjice, a ukućani ga hrane s najtežom, svagdanjem hranom. Sa svih strana probija ga vjetar. Sve to mu dakako samo uskoruje smrt. To su krivi nazori i predrasude našega Kotarca o zdravlju i liječenju.

Uz svoj teški dnevni napor naš se Kotarac vrlo slabo hrani. Otkad ujutro suncе grane, pa dok ne zapane, sav je obliven u znojnu krčeci tvrdu leđinu, da uzmogne na nju što posijati. I pri tom tako napornom radu založi on ujutro komad ječmenog kruha, a o podne i uveče uzme nekoliko soparnih pola krtole i dvije očiće rijetke kaše. Da mu nije one Božje prirode, na kojoj se slobodno kreće, on bi već odavno po takvoj hrani bio pod pločom.

K slaboj hrani pridolazi i slaba voda, koja prouzrokuje mnoge bolesti. U amošnjim krajevima nema lijepo uređenih zdenaca i bunara, već „ka-

protiv sveder provociran, napastovan i terorizira. Traži zaštitu mirnog pučanstva, ukonjenje talijanskih bojnih lađa iz naših luka, obranu suvereniteta naše Države.

Organizacija Pučke Stranke u Šibeniku, Uredništvo „Narodne Straže“ Hrvatska Čitaonica, Kotarska Gospodarska Zadruga, Poljodjelska Blagajna, Knjižnica „Pavlinović“, Udruženje trgovaca, industrijalaca i obrtnika za sjevernu Dalmaciju, Jug. športski klub „Osvit“, Savez jug. pomoraca sjeverne Dalmacije, kao i sve druge naše korporacije i društva jednako su poslali brzoglasne prosvjede na vladu u Beogradu tražeći kraj talijanskim provokacijama te teroru i gaženju suverenih prava države.

Klevetnici na djelu.

(Pismo iz Stankovaca.)

Otrag nekoliko vremena izišao je u „Životu“ dopis iz Stankovaca, pun lažnih kleveta i podvala protiv našega župnika, sa lažnim potpisima.

Na dopisu je bilo 112 potpisa. Medutim su gotovo svi ti potpisi iznudeći na jedan vrlo ogavan i sramotan način, kojim se mogu poslužiti samo demokrati. Neke su pitali, jesu li dali prinos za „Jug. Maticu“, neke jesu li za ocijepljenje od benkovacke općine, neke jesu li za gradnju ceste i t. d. Ljudi misle li, da se radi o tim stvarima pristadoše, da ih se potpiše. Kad tamo, ti su potpisi bili upotrebljeni za jednu podlu svrhu. Sakupljači potpisa odgovarat će za ovu prevaru pred sudom, koji će ih naučiti, da se tuđi potpis ne smije zlorabiti. Nadahnitelj ove podle rabote, inače t.zv. „narodni učitelj“, nije se pod dopis potpisao, jer zna, kakve posljedice može imati i jer je njegova prošlost i „rad“ svakomu poznat. On je stavio u nemili položaj par nekih inače dobrih seljaka, koji će nositi posljedice ove prevare.

Ovaj nečuvni način političke borbe i osvete pokazuje svu crninu demokratskih duša. Pristaše ove stranke drže, da se mogu poslužiti svakakvim sredstvima.

Prouzročitelj svih smutnji i nereda u selu treba da jednom zauvijek upamti, da Stankovčani ne će dozvoliti, da ih vara jedan poznati lažac i klevetnik. S njime ćemo se prvom pozabaviti i ocrtati ga u pravom svijetlu sa dokumentima. Čestitamo demokratskoj

ljuža“. Dok zimi padaju velike kiše, prolazi se obzirom na vodu dosta dobro. Ali netom pripeče svibanjsko sunce, osuše se sve lokve, vrela i i zdenci. Najbolje je pokazala ovogodišnja suša, koja je uostalom u ravnim Kotarima svake godine na dnevnom redu, kako je kod bunara trebalo stati po čitave satove za sud vode za najnužnije kućne potrebe. Još treba uzeti u obzir, da se na tim bunarima napaja na stotine glava blaga, te da se sva nečist od njih slijeva u bunar. Tako se kvari voda i od pokvarene vode kasnije radaju razne bolesti.

No ne ubija samo to zdravlje našega Kotarca. Kotare odvajkada pritišću mnogi baštinjani poroci, koji su postali drugom naravi našega težaka. U samim narodnim pjesmama razabiremo glavne narodne poroke, među kojima je najviše i najčešće pijanstvo. Kotarac, otkad u jematvi oteči vino, pa sve dok ga nestane, ne pušta ni za časak bukare iz ruku uvjeren, da „pije svoje zdravlje“. On je tako u pijanstvo ugrezao, da čisto izgleda nemoguće, da se on više od toga

PODLISTAK

Ravni Kotari.

(Svršetak).

2. Narodno zdravlje.

Svi uvjeti, koji su neophodno potrebiti da narod uzdrže u lijepom i krepkom zdravlju, fale našim ravnim Kotarima. Slabi i istrošeni stanovi, veliki nemar i nered, oskudna hrana, nezdrava voda, pa mnogi i teški narodni poroci: sve to uskoruje pravu smrt naših Kotara.

Dosta je pogledati same stanove. Nijesu to nipošto stanovi za ljude, nego žalibože za blago. Možemo slobodno naoko prebrojiti, koliko ima kuća u Kotarima, koje su podignute ua krov i oštropljene. To su obično kukavne potleušice, ponajviše pokrivene ševarom, rijetko pak pločom ili crijepom. Na okancima ne vidiš stakala, nego komad pričvršćene daske, koja prijehi da dođe u kuću zrak i sunčana svjetlost. Namještaj je pak u tim potleušicama vrlo oskudan i tro-

stranci na ovakvom pristaši, a školskoj vlasti, što ima ovakvoga „narodnog prosvjetitelja“, koji u 7 godina gotovo nikoga nije naučio čitati ni pisati!

Upravi pak „Jug. Matice“ poručujemo, da ove ljude nauči, kako se ova narodna institucija ne smije zlobljivo i podle i nepošteno svrhe.

Gradske vijesti.

SRETNU NOVU GODINU želi svim svojim pretplatnicima, dobrotvorima, suradnicima i sumišljenicima Uredništvo i Uprava „Narodne Straže“.

Funkcije u Bazilici. Na Staru godinu bit će u 5 sati p. p. propovijed, a zatim „Tebe Boga hvalimo“. Na Mlado ljeto pjevana je misa u 11 sati, preko koje će pjevati srednjoškolski. Poslije podne u 5 sati propovijed i blagoslov sa „Dodi Duše“.

Pjevanje u Stolnoj Crkvi. Na badnjak u Stolnoj Crkvi uvečer pri sv. misi bilo je mnoštvo svijeta. Pjevano je mješoviti zbor pod ravnanjem fr. Ivana Bronića. Izvedba je bila tačna, te se svakoga najljepše dojmilo. Na Božić pjevali su srednjoškolski veoma lijepo misu Hartmana pod upravitelja kapelnika D. B. Bolanica.

† **Ivan Šperanda pk. Lovre.** Ovaj naš građanin umro je naglom smrću u srijedu na noć u 53. godini života. Od više godina bio je bolničarom u mjesnoj Pokrajinskoj bolnici Svakome je bio vrlo uslužan, te zato, kao i radi svoje mirne i dobre naravi opće ljubljen i štovan. Ostavio je za sobom sirotu, jedinca sina abiturijenta Antu. U petak je bio sproveden na vječno počivalište. Počivao u miru! Dobrom i vrijednom sinu naše iskreno saučestje!

† **Danica Baranović Lukina,** učenica mjesne građanske ženske škole u njeznoj dobi od 12 godina poslije kratke, ali teške bolesti rastala se od svojih milih roditelja i zamjenila ovaj život boljim u vječnosti. U četvrtak joj je bio lijepi sprovod, kojemu su uz brojne očeve znanice i prijatelje učestvovali i drugarice dobre pokojnice, učenice građ. ženske škole. Ožalošćenom ocu i svojoj obitelji naše žalovanje! Pokojnici vječni pokoj!

To se događa, kad se ne o sjeća s narodom. Dok je cijelo građanstvo bilo nemilo dirnuto zbog zadnjih tuđinskih nasilja i izazova, te

ostavi i odući. Odatle dobivamo jasni odgovor, kako su uprav radi pijanstva mnoge nekoć dobrostojeće težačke obitelji sada pale na prosjački štap. Pijanstvo je uzrok mnogim svadama, ošvetama i bratskim diobama, koje su česte, pače i svagdanje u ovim krajevima. Pijanstvo je ona slaba strana našega Kotarca, na koju najprije udara svaki narodni sisavac, koji bi radi svući s njega do zadnjeg komadića istrošenog ruha. Ovo su posljedice pijanstva u amošnjim krajevima, tako da se narod nalazi u velikoj dekadenci i zapuštenosti.

Nedostatak potrebitih uvjeta za narodno zdravlje, a navlastito narodni poroci, brzim tempom navještaju iskorenje našega težaka u ovim krajevima. Želimo li spasiti Kotare od propasti, treba uložiti neutrudivog rada oko sanacije ovih nedostataka i zlih poroka.

3. Pučka prosvjeta.

Općeniti i glavni uzrok gospodarske i zdravstvene zapuštenosti zagorskih krajeva sjeverne Dalmacije leži u stoljetnom neznanju, nepismenosti, je-

ožalošćeno dolaskom novih neprijateljskih bojnih lada i bezobraznim zahtjevima tal. konzula o nekoj zadovoljštini, politički istomišljenici novog ministra vjera dra Krstelja, malobrojni šibenski demokrati, u Državnom Domu pjevaju i vesele se, te 27. ov. mj. uvečer priređuju njemu u čast svečanu akademiju s plesom. Tolika je njihova stranačka zasljepljenost! Bilo im na diku i ponos! Narodni ministar u narodnoj žalosti tako dijeli žalost sa svojim narodom! Ovaj žalosni slučaj naišao je na opće negodovanje kod našeg građanstva.

Veliki klasični koncert. U ponedjeljak, 2. siječnja, u dvorani Državnog Doma dvije naše umjetnice: pianistica Olga Javor i pjevačica gdica Livija Sigala, rodom Ruskinja, priređuju veliku koncertnu večer sa klasičnim i biranim programom. Nova prigoda za naše građanstvo, osobito za sve ljubitelje pjesme i glazbe, da prođu nekoliko ugodnih časova i naužiju se skladnih melodija pjesme i glasovira.

Kako se izrabluje općina u stranačke svrhe! Došao nam je do ruku poziv za svečanu akademiju u čast novoimenovanog ministra dra Krstelja. U njemu čitamo, da će se akademija držati *nastojanjem općine*, prijatelja i t. d. Mi znamo, da je sadašnji općinski komesar dr Rajević zagriženi i fanatički demokrat, ali nikako ne možemo ni razumjeti ni dopustiti, da se općina protiv volje većine općinara zlorabi u čisto stranačke demokratske svrhe i da iskazuje počast onome, koji je uveo komesarijate u Dalmaciji i koji je kriv, da općinski izbori kod nas nijesu još bili provedeni. Gosp. Rajeviću, ne izrabljujte svoj položaj! Dosta stranačke zagriženosti, zasljepljenosti i fanatizma na tom izloženom mjestu!

Članovi šibenske ruske kolonije svima građanima katoličke vjere najljepše čestitaju Novu Godinu.

Božićni praznici na našim školama. Školski praznici za naše mjesne srednje škole traju do uključivo 9. siječnja 1922. Po naredbi Kotarskog škol. vijeća naše pučke škole i građanska ženska škola imale su božićne praznike samo do uključivo srijede, 28. ov. mj., dok je u četvrtak bila redovita pouka, a imala je biti i u petak i subotu. Zadnji čas se doznalo, da u Splitu nema škole, pak je tako u petak i subotu nije bilo.

dnom riječju u pomanjkanju svake pučke prosvjete. Pučka prosvjeta, koja je kod ostalih velikih naroda u potpunom cvatu, jer se dobro uvida mezinza zamašita zadaća u širokim slojevima naroda, kod nas je potpuno zanemarena. Danas, kad su uprav širi slojevi naroda pozvani, da sudjeluju u javnom radu; danas, kad gospodarske, prosvjetne i političke organizacije upravljaju svoj marš u sela i varoši; danas napokon, kad novinstvo dopire i do zabitnih seoskih koliba, što je sve neophodno nužno, da se naš narod podigne do stepena drugih kulturnih naroda, treba posvetiti ozbiljne pažnje ovim zapuštenim krajevima naše domovine, koji trebaju najprije prvih uvjeta i temelja takve pučke prosvjete, a to su škole.

Govoreći o ravnim Kotarima u sjevernoj Dalmaciji možemo utvrditi, da na 40.000 stanovnika tih krajeva spada 6—8 mješovitih dvorazrednih pučkih škola. Austrija u ovom kraju nije otvarala škola radi svojih osobitih ciljeva, danas svakome poznatih. Crne uspome talijanska okupatorna vlast

Ovome je kriva samovolja i prerevnost našeg kotarskog nadzornika g. Sinčića, koji je bio tako odredio, i ako po dosadašnjoj praksi nije u te dane nikad bilo škole i ako nije dobio takve naredbe iz Splita.

✕ **Kino Tesla.** Ovaj naš novi kino, vrlo moderno uređen, imao bi se otvoriti na Mlado ljeto. Vlasnik, naš sugrađanin g. Ivan Fulgosi, zbilja nije žalio troška, da cijelim uređajem ugodi našem građanstvu, a ujedno i doprinese uredu našega grada. U ovom novom kinu mi vidimo napredak našega grada i zato mu se veselimo.

Plemenit dar. Gosp. Marko Stojić prigodom božićnih blagdana darovao je „Uboškoj Domu“ 400 K. Neka se i drugi ugledaju u ovaj njegov lijepi primjer! - Uprava mu harno zahvaljuje.

Legija „Jugoslavenske Matice“. U I. legiju „J. M.“ upisaše se dalje gg.: dr. Dragomir Montana i dr. Josip Pasini i uplatiše svaki po 500 K. Ugledali se i drugi! - Uprava im mjesne podružnice harno zahvaljuje.

Upozorenje. Sve svoje pretplatnike, koji još nijesu podmirili pretplate za ovu godinu, molimo, da to što prije učine. Očekujemo, da će svi primati naš list i u novoj godini.

Predavanje prof. Perkovića o „Jug. Matice“, koje je moralo biti 26. ov. mj. u Državnom Domu, radi zadnjih događaja bilo je odgođeno na nekoliko dana.

„Jadranski Samobran“. Kako nam javlja Uredništvo, 1. broj ovoga novog lista izlazi 13. siječnja 1922. Glavnim mu je urednikom Miho Jerinić, zubar. List će izlaziti jednom mjesečno kao neodvisna smotra za javnu kritiku, ravnopravnost i sporazum. Godišnja pretplata iznosi 48 Din., polugodišnje 26. Din., pojedini broj 5 Din. Oglasi prema cijeniku. Pretplata se plaća unaprijed. Uredništvo i Uprava smotre: Šibenik, Glavna ul. 108. II. kat.

Dr. Vjekoslav Rismondo

specijalista za spolne (venerične, syfilitične) i kožne bolesti ordinira od 10^{1/2}—11^{1/2} pr. p. i od 3—4 pos. p. u kući Makale II. pod na obali.

Jesam li podmirio pretplatu?

neke je od tih škola pozatvarala, a neke izrabljivala u svoje propagandističke svrhe. Tako je pučka prosvjeta ovdje, kao malo gdje, potpuno stradala. Suvršeno je zato govoriti našem Kotarcu o višim kulturnim i duševnim vrednotama, kad nema prvih preduvjeta svake prosvjete, kad nema pučkih škola.

Zato narod zadarskog zagorja vapije za školama, za pučkom prosvjetom, za seoskim čitaonicama, za pučkim predavanjima, za svim onim, što će jednom probuditi njegovu zaspalu svijest, njegov drijemežni duh, pomoću kojega će se dignuti nad obični nivo svoga svagdanjeg naziranja o življenju, o svijetu, o cijeloj svojoj okolini.

Ovo je kratka slika žalosnih prilika naših ravnih Kotara u sjevernoj Dalmaciji. Nešto bogati i lijepi krajevi za doba naših narodnih junaka, sada su bez imena i spomena. Sveta je to gruda, jednako oškropljena krvlju naših djedova kao i ostali krajevi diljem naše prostrane domovine. Zato sinovi tih junakih preda, koji još

ZADNJE BRZOJAVKE.

Imenovanje dra Moscatella u vezi sa skorim sklapanjem konkordata između Jugoslavije i Vatikana.

BEOGRAD, 30. prosinca. Dr. Niko Moscatello, bivši profesor na katoličkoj bogosloviji u Zadru, imenovan je sekretarom I. klase kod našeg poslanstva na Vatikanu. Njegovo je imenovanje u vezi sa skorim sklapanjem konkordata između Jugoslavije i Vatikana.

Skupština sveučilišne omladine u Ljubljani radi događaja u Šibeniku.

LJUBLJANA, 30. prosinca. Sveučilišna omladina htjela je da održi protestnu skupštinu radi događaja u Šibeniku. Policija joj je zabranila javnu skupštinu, a omladina je onda održala skupštinu u sveučilišnoj auli. Nakon skupštine omladina je htjela da manifestira gradom, ali policija ju je rastjerala.

Beogradska štampa proti talijanskim provokacijama.

BEOGRAD, 30. prosinca. Sva se gotovo beogradska štampa u uvodnicama bavi talijanskim provokacijama u Šibeniku i oštro piše prigodom ovih incidenata, koje su izazvali na katolički Božić pijani talijanski mornari. Osuđuje postupak Talijana na našoj obali i energično traži, da vlada poduzme energične korake, da se čitava talijanska flota makne iz naših luka na Jadranu.

Njemačka Austrija odobrila sporazum u Mlecima.

BEČ, 30. prosinca. Predsjednik njemačke austrijske republike Hainisch potpisao je venecijanski ugovor.

Legija „Jugoslavenske Matice“.

Upisaše se dalje u I. legiju „J. M.“ u Splitu: Kovačević Mate, Ženska građanska škola sa 2 udjela po 517 K, Učitelji i učenici-ee sr. tehničke škole 8 udjela po 500 K, Gradska pučka ženska škola sa 722 K, Stefanini Vjekoslav i dr. Barbieri Josip sa 500 K. U Sativanu: Brnard Matijašević. U Imotskome: Dr. Ilija Abjanić. U Krilovoj Jesenice: Primorska Štedionica. U Visu: Kovačević Srećko. - Uprava svima harno zahvaljuje.

čame u krutom ropstvu, dižu danas svog glas prosvjeda proti svom sadašnjem nesnosnom stanju i daljnijemu ropstvu uz živu želju, da što prije budu prisajedinjeni majci domovini. No uz ovaj glas prosvjeda dižu oni danas i svoj glas molbe i vapaja, koji upravljaju svakom velikom srcu, kojemu je stalo do naroda, do njegovog napretka.

Sinovi tih krajeva naše domovine, uoči evakuacije treće zone, dolaze danas pred cijelu našu kulturnu javnost s gotovim programom, s preciziranim zahtjevima. Hoćemo škola, hoćemo popravak puteva i cesta, reguliranje jaruga i močvara, hoćemo pučkih učitelja, koji će nas poučiti u gospodarstvu, u narodnoj študiji i u pučkoj prosvjeti, koji će nam otvoriti seoske zadruge, čitaonice, društva, pučke knjižnice! To je naše nesporivo pravo, i čekamo, da se ostvari!

A. L.

Sva je kršćanska kultura danas na katoličkoj štampi.

**Prodaje se
Kavana i Hotel
„Jadran“**

u Mandalini
na kućom i cijelim namještajem
na vrlo lijepom položaju
uz more.

Ponude prima:
Vlasnik ANTE DESPOT pr. MATE
MANDALINA (kraj Šibenika).

**TVORNICICA KONOPA
GRGO UREM - ŠIBENIK.**

Izrađiva svakovrsnih konopa za
ribare, brodove i ostale potrebe
prema narudžbi veće i manje, koji
se mogu dobiti u svako doba.

Uvijek ih ima na zalih.
SOLIDNA I TOČNA IZRADBA —
CIJENE UMJERENE.

Tvornica se nalazi između
Suda i Bolnice u Varošu
kuća br. 20.

POZOR! NOVO!

**PAPIRNICA
GRGO RADIĆ**

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).
Bogati izbor svih vrsti umjet-
ničkih dopisnica, šibenskih raz-
glednica, te dopisnica

za Božić i Novu godinu.
Upravo stigli tjedni, mali džepni
i mali zidni

KALENDARI.
Prodaja školskih potrepština,
raznog papira te sve vrsti kan-
celarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mio-
mirisnih sapuna, praška za zube i
slično, te raznih igrački za djecu.
Cijene umjerene!

NOVO! POZOR!

**Bogato skladište šivaćih strojeva
SINGER**

kao i svih pojedinih dijelova
šivaćih strojeva, šivaćih igala
i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.
Na svakom je stroju naznačena
cijena, koja je ista za cijelu
Jugoslaviju.

ANTE FRUA
ŠIBENIK Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik
i okolicu.

idealnija sredstva sadašnjosti na
području moderne kozmetike su

„LYO“

PREPARATI

Najbolji mirisni proizvodi!
„Lyo“ je vodeća marka Istoka!
Najbolji proizvodi dobivaju se svagdje!
Naručbe se izvršuju pouzdanom!

„LYO“

Prva jugoslavenska tvornica
kozmetičkih preparata.
ZAGREB, Vlaška ul. 125.

STAKLENE PLOČE

6 m/m debele poluzrcalne ploče prima
marka „Vitrea“. Porcelan, šuplo, pre-
šano, brušeno staklo, predmeti za ra-
svjetu kao i medicinske flašice i staklene
lončice za mast i svjetiljke, otprema
brzo sa tvornice i skladišta u Zagrebu
kao i u kompletnim kombiniranim vago-
nima uz tvorničke cijene.

SKLADIŠTE ČEŠKIH TVORNICI
STAKLA I PORCULANA

WEISS I DRUG, ZAGREB
Paromlinska cesta 2.

Preplatite se na „Narodnu Stražu“!

Hrvatska zadružna tiskara u Šibeniku

prima na izradbu sve zasjecajuće radnje, te je
opskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna — Umjerene cijene

**KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK
(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)**

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav.
knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište
papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. —
Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične
časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za
pisače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku obratno, te
ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine

i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122
I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavni naslov: Gospobanka
Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu,
te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške
na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.